

*„Poprawnie pisać może tylko ten,
kto poprawnie wymawia wyrazy
i kto poprawnie dzieli je na głoski.”*

prof. B. Ročlawski

INNOWACJA PEDAGOGICZNA
„ZACZAROWANY ŚWIAT LITER”

rok szkolny 2021/2022

autor: Małgorzata Adamek

Kęty, 2021

Nazwa szkoły: Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 3 w Kętach

Autor: Małgorzata Adamek

Temat: „Zaczarowany świat liter”

Kształtowanie sprawności komunikacyjnych oraz rozwijanie umiejętności czytania i pisania u dzieci w wieku wczesnoszkolnym z wykorzystaniem metody glottodydaktycznej

Rodzaj innowacji: innowacja metodyczna

Czas realizacji: październik 2021r. - czerwiec 2022r.

Zakres innowacji:

Działania innowacyjne obejmują wszystkich uczniów klasy 1 a.

Zajęcia realizowane będą w ramach edukacji polonistycznej, każdego dnia w trakcie prowadzonych zajęć.

Treści i pomoce dydaktyczne do zajęć są zgodne z podstawą programową oraz z aktualnie realizowaną tematyką.

I Wstęp

Glottodydaktyka to edukacja językowa stworzona przez prof. Bronisława Rocławskiego, której celem jest jak najlepsze przygotowanie dzieci do nauki czytania i pisania oraz rozwijanie tych umiejętności w atmosferze zabawy, poczucia sukcesu i bezpieczeństwa. Istotne znaczenie w tym zakresie ma rozwijanie sprawności analizatorów: wzrokowego, słuchowego i kinestetyczno-ruchowego. Do podstawowych zasad glottodydaktyki należy:

- Wyjście od języka mówionego, z którym dziecko ma styczność od urodzenia.
- Świadome wprowadzanie zabaw i ćwiczeń doskonalących wszystkie aspekty języka: mowę, słuch, narządy mowy i narządy ruchu, orientację przestrzenną.
- Objęcie dziecka opieką logopedyczną od samego początku.
- Kształtowanie świadomości i wrażliwości ortograficznej i ortofonicznej.
- Maksymalne wydłużenie czasu przygotowawczego, a skrócenie do minimum czasu nauki czytania i pisania.

Glottodydaktyka opiera się na poszanowaniu indywidualności rozwoju każdego dziecka - jego sfery umysłowej, emocjonalnej i społecznej. Każde dziecko ma własny rytm i tempo rozwoju, dlatego powinno być traktowane w tym zakresie szczególnie. Istotną rolę odgrywa również spontaniczność i ciekawość uczniów oraz ich naturalna skłonność do poznawania wielu nowych rzeczy, w tym także liter.

Bardzo charakterystycznym elementem metody glottodydaktyki jest nauka przez zabawę. Tworzenie klimatu zabawy sprzyja kształtowaniu postawy badawczej w odniesieniu do języka – dzieci „badają” dźwięki (dzielią głoski na samogłoski i spółgłoski, na głoski dźwięczne i bezdźwięczne, trwałe i nietrwałe). Litery mogą przeżywać przygody, robić psikusy, a zasady ortograficzne są tajemnicami do odkrycia.

Na początkowym etapie zajęć duży nacisk kładzie się na rozwijanie u dzieci orientacji przestrzennej – położenie przedmiotów w odniesieniu do własnej osoby i względem innych osób / obiektów. Ta umiejętność jest wykorzystywana przy porównywaniu, identyfikowaniu oraz kreśleniu liter.

W glottodydaktyce niezwykle ważne jest kształtowanie świadomości ortograficznej i ortofonicznej, a także rozwijanie nawyków czytelniczych. Poprzez ćwiczenia z zakresu czytania, w których wykorzystuje się technikę „ślizgania się”, czyli wydłużania wybrzmiewanych głosek trwałych, uczniowie szybko mogą nabyć umiejętność sprawnego czytania (początkowo wykorzystujemy ślizganie się z litery na literę, a następnie – z sylaby na sylabę).

Istotnym elementem jest długotrwały proces syntezy i analizy słuchowej, któremu towarzyszą różne zabawy i ćwiczenia podzielone na określone etapy, gdzie synteza zawsze poprzedza analizę. Natomiast proces poznawania liter, którego celem jest identyfikowanie znaków graficznych poprzedzony jest wizualizacją głosek, wiązaniem ich z literą, porównywaniem liter i wskazywaniem ich cech dystynktywnych. Równoległe z nauką czytania prowadzona jest nauka pisania.

Sprawna synteza i analiza słuchowa ułatwia proces nauki czytania i pisania, dlatego też na zajęciach dużą uwagę przykładają się do prawidłowego wybrzmiewania głosek, co wiąże się z doskonaleniem sprawności narządów mowy. Stąd też różne zabawy i ćwiczenia logopedyczne, które mają na celu usprawnianie motoryki narządów artykulacyjnych oraz wyczucie ich ułożenia.

Długi okres przygotowawczy, poświęcony na ćwiczenia grafomotoryczne, orientację przestrzenną, ćwiczenia percepcji wzrokowej, słuchowej i koordynacji wzrokowo-słuchowo-ruchowej, pozwala na łatwe i bezstresowe wprowadzenia dziecka w świat liter oraz skrócenie nauki czytania i pisania.

II Założenia programu

Innowacja pedagogiczna „Zaczarowany świat liter” odwołuje się do założeń teoretycznych glottodydaktyki – systemu edukacyjnego opracowanego przez prof. B. Rocławskiego.

Cele główne

Wspieranie dziecka w rozwijaniu umiejętności niezbędnych w przygotowaniu do czytania i pisania.

Systematyczne wprowadzanie ucznia w świat liter i rozbudzanie jego zainteresowań czytaniem.

Rozwijanie umiejętności komunikowania się – budowanie wypowiedzi poprawnych pod względem artykulacyjnym i fleksyjnym.

Cele szczegółowe:

- rozwijanie umiejętności syntezy i analizy słuchowej;
- systematyczne poznawanie liter przez zabawę i zadań stawianych do wykonania;
- doskonalenie techniki czytania;
- usprawnianie pracy narządów artykulacyjnych;
- wdrażanie do praktycznego wykorzystania nawyków poprawnej wymowy przyswojonej w toku ćwiczeń;
- poszerzanie wiedzy językowej, rozbudzanie inwencji twórczej i kreatywności;
- czerpanie radości z nauki i efektów pracy.

III Podstawa programowa

Innowacja pedagogiczna „Zaczarowany świat liter” obejmuje realizację następujących wymagań szczegółowych z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej:

I. Edukacja polonistyczna.

1. Osiągnięcia w zakresie słuchania. Uczeń:

- 3) słucha z uwagą lektur i innych tekstów czytanych przez nauczyciela, uczniów i inne osoby;

2. Osiągnięcia w zakresie mówienia. Uczeń:

- 1) wypowiada się płynnie, wyraziście, stosując adekwatne do sytuacji techniki języka mówionego: pauzy, zmianę intonacji, tempa i siły głosu;
- 3) wypowiada się w formie uporządkowanej i rozwiniętej na tematy związane z przeżyciami, zadaniem, sytuacjami szkolnymi, lekturą czy wydarzeniem kulturalnym;
- 4) porządkuje swoją wypowiedź, poprawia w niej błędy, omawia treść przeczytanych tekstów i ilustracji; nadaje znaczenie i tytuł obrazom, a także fragmentom tekstów;
- 5) układa w formie ustnej opowiadanie oraz składa ustne sprawozdanie z wykonanej pracy;
- 6) recytuje wiersze oraz wygłasza z pamięci krótkie teksty prozatorskie;

3. Osiągnięcia w zakresie czytania. Uczeń:

- 1) czyta płynnie, poprawnie i wyraziście na głos teksty zbudowane z wyrazów opracowanych w toku zajęć, dotyczące rzeczywistych doświadczeń dzieci i ich oczekiwań poznawczych;
- 2) czyta w skupieniu po cichu teksty zapisane samodzielnie w zeszytach oraz teksty drukowane;

5) eksperymentuje, przekształca tekst, układa opowiadania twórcze, np. dalsze losy bohatera, komponuje początek i zakończenie tekstu na podstawie ilustracji lub przeczytanego fragmentu utworu;

4. Osiągnięcia w zakresie pisania. Uczeń:

1) pisze odręcznie, czytelnie, płynnie, zdania i tekst ciągły, w jednej linii; rozmieszcza właściwie tekst ciągły na stronie zeszytu, sprawdza i poprawia napisany tekst;

4) pisze z pamięci i ze słuchu; przestrzega poprawności ortograficznej w wyrazach poznanych i opracowanych podczas zajęć;

5. Osiągnięcia w zakresie kształcenia językowego. Uczeń:

1) wyróżnia w wypowiedziach zdania, w zdaniach wyrazy, w wyrazach samogłoski i spółgłoski;

II. Edukacja matematyczna.

1. Osiągnięcia w zakresie rozumienia stosunków przestrzennych i cech wielkościowych. Uczeń:

1) określa i prezentuje wzajemne położenie przedmiotów na płaszczyźnie i w przestrzeni; określa i prezentuje kierunek ruchu przedmiotów oraz osób; określa położenie przedmiotu na prawo/na lewo od osoby widzianej z przodu (także przedstawionej na fotografii czy obrazku);

IV Procedury osiągnięcia celów

Realizacja celów niniejszej innowacji, odbywać się będzie w oparciu o następujące zasady, metody i formy:

zasady

- dostosowanie treści do możliwości każdego ucznia
- nauka przez zabawę
- stopniowanie trudności
- stosowanie aktywności wpływających na wszechstronny rozwój
- motywowanie uczniów
- realizacja treści wynikających z podstawy programowej
- włączanie ćwiczeń glottodydaktycznych w zajęcia edukacji polonistycznej

metody pracy

- podające (opowiadanie, pogadanka, objaśnienie)
- metody aktywizujące
- gry dydaktyczne
- wykorzystanie technik multimedialnych

formy pracy

- praca indywidualna
- praca zbiorowa
- praca w grupie

V Treści realizowane w ramach innowacji

1. Wstępna diagnoza dziecka w oparciu o własną obserwację.

2. Ćwiczenia logopedyczne:

- a) ćwiczenia oddechowe – kształtowanie prawidłowego toru oddechowego, wydłużanie fazy wydechowej, ćwiczenia ekonomicznego zużycia powietrza i umiejętności synchronizowania pauz oddechowych z treścią wypowiedzi;
- b) ćwiczenia narządów artykulacyjnych z wykorzystaniem różnych pomocy logopedycznych – usprawnianie właściwego funkcjonowania narządów mowy: języka, warg, żuchwy, podniebienia miękkiego; uwrażliwianie wybranych miejsc artykulacyjnych np.: apexu;
- c) ćwiczenia emisyjne – wyrabianie właściwej tonacji, ćwiczenia umiejętności modulowania siły głosu, naśladowanie różnych odgłosów z otoczenia;
- d) ćwiczenia artykulacyjne – właściwe ułożenie artykulatorów, prawidłowe wybrzmiewanie głosek w izolacji, sylabach, wyrazach;

3. Ćwiczenia słuchowe:

- a) ćwiczenia stymulujące rozwój słuchu fonemowego i fonetycznego – usprawnianie odbioru

bodźców akustycznych, rozpoznawanie wrażeń słuchowych, ćwiczenia poczucia rytmu, rozróżnianie głosek dobrze i źle wypowiedzianych np:

— różnicowanie głosek poprzez wskazywanie obrazków, rysowanie, itp,

— różnicowanie głosek z użyciem gestów — wymawiamy opozycyjne głoski, gdy dziecko usłyszy np. „sz”, podnosi rękę do góry (tak jak układa się język przy artykulacji), gdy „s”, rękę kieruje na dół,

b) ćwiczenia syntezy i analizy słuchowej

- ćwiczenia syntezy słuchowej:

syلابowej (ko – tek),

morfemowej (pies – ek),

logotomowej (ap – ar - at),

logotomowo – fonemowej (chłopczy – k),

fonemowo- logotomowej (m – archewka),

fonemowej (d – o – m – e – k).

Ćwiczenia przeprowadzane są w formie zabaw, podczas których wykorzystuje się różne rekwizyty np: pacynki (zabawa „Wróżka Zapominajka”). W miarę nabywania przez dziecko sprawności łączenia pojedynczych głosek w słowa wprowadzamy utrudnienia w syntezie w postaci gestów, ruchów czy nawet dodatkowych dźwięków.

- ćwiczenia analizy słuchowej: sylabowej i fonemowej. Uczniowie dokonują podziału słów na sylaby i fonemy z możliwością stosowania utrudnień.

4. Ćwiczenia językowe:

a) ćwiczenia rozwijające słownik czynny i bierny:

- rozwijanie mowy poprzez nazywanie i wskazywanie przedmiotów i nazw na obrazkach, w otoczeniu,

- wyjaśnianie niezrozumiałych wyrazów,

- opowiadanie krótkich historyjek obrazkowych,

- opowiadanie ilustracji, odgadywanie zagadek, rebusów,

b) ćwiczenia w konstruowaniu zdań - układanie zdań lub fragmentów dłuższych wypowiedzi z podanymi zwrotami, wyrażeniami i frazami; tworzenie wypowiedzi poprawnych pod względem fleksyjnym, składniowym, łączenie zdań pojedynczych;

5. Ćwiczenia w zakresie koordynacji wzrokowo– słuchowo– ruchowej:

- rysowanie w powietrzu, palcem na stole, na piasku różnego rodzaju linii ze zwróceniem uwagi na płynność ruchów oraz pisanie liter;
- wykonywanie powyższych ćwiczeń w takt odpowiedniej melodii;
- dobieranie par obrazków na materiale tematycznym i a tematycznym;
- wskazywanie obrazków różniących się głoską np.: sz-s, cz-c, sz-z;
- zabawy słowne - wykonywanie umownego ruchu na hasło dźwiękowe;
- rysowanie po śladach, rysowanie szlaczków lub kontynuowanie rozpoczętych linii;
- ćwiczenia w liniaturze;

6. Wprowadzenie liter - wykorzystanie klocków Logo oraz rozsypanek obrazkowych.

Litery stają się znakami bliskimi dzieciom poprzez stały kontakt z nimi w zabawach. Działania na literach przeprowadzane są w określonych etapach:

- wizualizacja głoski,
- wiązanie głoski z literą,
- porównywanie liter,
- identyfikowanie liter.

Ćwiczenia:

- Odgadywanie głosek po ułożeniu narządów mowy i dodatkowych gestach.
- Wskazywanie podobieństw i różnic między literami – ćwiczenia z wykorzystaniem różnych pomocy glottodydaktycznych.
- Tworzenie napisów z wykorzystaniem liter podstawowych, gdzie jeden znak graficzny odpowiada jednemu fonemowi np.: *dom, mama, sok*.
- Tworzenie napisów z wykorzystaniem liter, które, które sygnalizują trudności ortofoniczne i ortograficzne, wynikające m.in. z rozbieżności między mową a pismem, np.: *lew* - /l e f/, *kwi*atek - /k f j a t e k/. Pomaga to dzieciom zrozumieć, że nie wszystkie wyrazy zapisujemy tak samo, jak słyszymy.

7. Ćwiczenia w czytaniu techniką „ślizgania się”.

Ślizganie się jest pomostem do płynnego czytania. Przebiega ono na trzech poziomach: ślizganie się z litery na literę, ślizganie się z sylaby na sylabę, czytanie płynne.

Ćwiczenia:

- poznawanie głosek trwałych (a, e, f, ch, i, m, n, o, r, s, sz, ś, u, w, y, z, ż, ź) i nietrwałych (ą, ę, j, l, ł, ń, c, ć, cz, dz, dź, dż, p, b, t, d, k, g);
- ćwiczenia emisyjne – wydłużanie wybrzmiewania głosek trwałych;
- „Literki na zjeździe” - ćwiczenie płynnego łączenia liter,
- „Sylabinki” – czytanie sylabowe (w pierwszej kolejności sylaby otwarte, następnie zamknięte),
- „Sylaby na zjeździe”,
- czytanie wyrazów jedno-, dwu-, trzysylabowych, krótkich zdań i tekstów.

Realizacja zaprezentowanej tematyki wiąże się z koniecznością zastosowania różnorodnych pomocy dydaktycznych i propozycji zawartych w fachowej literaturze oraz własnych opracowanych przez siebie materiałów dydaktycznych.

Środki dydaktyczne wykorzystywane na zajęciach:

- lusterka, dmuchajki, piórka i inne pomoce logopedyczne,
- różnorodne układanki, dobieranki, gry i domina obrazkowe, puzzle, karty obrazkowe, karty memory,
- zestawy ilustracji, historyjek obrazkowych, kart obrazkowych,
- gry i zabawy językowe, zestawy ćwiczeń rozwijających słuch fonematyczny,
- aplikacje multimedialne,
- teksty wierszy i piosenek dla dzieci,
- pomoce glottodydaktyczne m.in.: klocki Logo, dywanik glottodydaktyczny,
- plansze tematyczne,
- rozsypanki obrazkowe sylabowe i głoskowe do nauki czytania i pisania,
- ćwiczenia grafomotoryczne,
- opracowane przez siebie pomoce i karty pracy,

VI Oczekiwane efekty

W efekcie systematycznego stosowania form i technik glottodydaktycznych oraz ćwiczeń logopedycznych uczeń:

- zdobywa wiedzę w sposób kreatywny i aktywny,

- chętnie uczestniczy w zajęciach dydaktycznych,
- usprawnia pracę narządów mowy,
- rozwija zasobu słownictwa i umiejętność budowania poprawnych wypowiedzi,
- dokonuje analizy i syntezy wyrazów,
- doskonali technikę czytania,
- poprawnie kreśli litery, pisze wyrazy,
- czyta krótkie teksty, rozumie ich treść;

Oczekiwane efekty dla nauczyciela:

- poszerzanie własnego warsztatu pracy,
- rozwijanie zainteresowań,
- zdobycie nowych doświadczeń;

Oczekiwane efekty dla szkoły:

- poprawa jakości pracy szkoły,
- poszerzenie oferty edukacyjnej;

Oczekiwane efekty dla rodziców

- poszerzanie wiedzy na temat metod i technik nauki czytania,
- rozwijanie świadomości ortograficznej i ortofonicznej,
- wspieranie dziecka w procesie edukacyjnym,
- wzmacnianie współpracy z rodzicami;

VII Ewaluacja

Ewaluacja innowacji dokonywana będzie systematycznie na podstawie obserwacji uczniów na zajęciach oraz osiągniętych przez nich wyników oraz rozmów z rodzicami. Działania te pomogą wyciągnąć wnioski, zaplanować pracę i dokonać modyfikacji. Sprawozdania i zdjęcia z zajęć będą zamieszczone na stronie internetowej placówki.
